

POWIAT
STALOWOWOLSKI

ORZEKANIE O NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI I STOPNIU NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI

Informator opracowany przez Fundację „Masz prawo” z siedzibą w Tarnobrzegu jako zadanie publiczne zlecone i sfinansowane ze środków otrzymanych od Powiatu Stalowowolskiego w ramach edukacji prawnej, o której mowa w ustawie z dnia 5 sierpnia 2015 r. o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej (Dz. U. 2015 poz. 1255 z późniejszymi zmianami), w związku z realizacją zadania prowadzenia punktu nieodpłatnej pomocy prawnej w Powiecie Stalowowolskim w 2021 roku.

TARNOBRZEG 2021

W polskim systemie prawnym – systemie orzekania o niepełnosprawności - funkcjonuje kilka instytucji wydających orzeczenia, przez co w obrocie funkcjonuje kilka rodzajów orzeczeń potwierdzających niepełnosprawność osoby, w stosunku do której zostały wydane. Obok orzeczeń powiatowych zespołów do spraw orzekania (o czym będzie mowa poniżej), orzeczeń o niezdolności do pracy (m.in. ZUS na potrzeby orzekania dla celów rentowych), dodatkowo występują również orzeczenia o tzw. grupach inwalidzkich, które nie utraciły mocy prawnej, na podstawie których wydawano decyzje w sprawach rentowych. Nie każde z tych orzeczeń kwalifikuje prawnie osobę je posiadającą do grona osób niepełnosprawnych. Natomiast posiadanie orzeczenia o niepełnosprawności, orzeczenia o stopniu niepełnosprawności określa status osoby nim dysponującej jako osoby niepełnosprawnej w sensie prawnym.

Aktem prawnym dotyczącym osób niepełnosprawnych oraz regulującym system orzekania o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności jest przede wszystkim ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz.U. 1997 nr 123 poz. 776 z późn. zm.) – zwana dalej ustawą. To tenże system orzekania o niepełnosprawności będzie przedmiotem niniejszego opracowania.

I. STATUS OSOBY NIEPEŁNOSPRAWNEJ.

Niepełnosprawność w rozumieniu ustawy oznacza trwałą lub okresową niezdolność do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności powodującą niezdolność do pracy.

Osobą niepełnosprawną w rozumieniu ustawy jest osoba, której niepełnosprawność została potwierdzona orzeczeniem:

1. o zakwalifikowaniu przez organy orzekające do jednego z trzech stopni niepełnosprawności, lub
2. o całkowitej lub częściowej niezdolności do pracy na podstawie odrębnych przepisów, to jest na gruncie ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. 1998 nr 162 poz. 1118 z późn. zm.), lub
3. o niepełnosprawności, wydanym przed ukończeniem 16. roku życia.

GRUPY INWALIDZKIE.

Ponadto zgodnie z art. 62 ust. 1 ustawy, osobami niepełnosprawnymi w rozumieniu ustawy są również osoby, które przed dniem jej wejścia w życie, to jest przed dniem 1

stycznia 1998 roku, zostały zaliczone do jednej z grup inwalidów, a orzeczenie przed tą datą nie utraciło mocy. I tak orzeczenie o zaliczeniu do:

1. I grupy inwalidów traktowane jest na równi z orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności;
2. II grupy inwalidów traktowane jest na równi z orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności;
3. III grupy inwalidów traktowane jest na równi z orzeczeniem o lekkim stopniu niepełnosprawności.

Orzeczenia ww. wydawane były przez komisje do spraw inwalidztwa i zatrudnienia, w szczególności na podstawie ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz.U. 1982 nr 40 poz. 267), ustawy z dnia 28 kwietnia 1983 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników kolejowych i ich rodzin (Dz.U. 1983 nr 23 poz. 99), ustawy z dnia 1 lutego 1983 r. o zaopatrzeniu emerytalnym górników i ich rodzin (Dz.U. 1983 nr 5 poz. 32) czy ustawy z dnia 29 maja 1974 r. o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz członków ich rodzin (Dz.U. 1974 nr 21 poz. 117).

ORZECZENIA KRUS.

Także zgodnie z art. 62 ust. 3 ustawy, osoby o stałej albo długotrwałej niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym są uznawane za niepełnosprawne, a co za tym idzie orzeczenia o niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym jakie wobec nich zostały wydane (m.in. na podstawie ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników, Dz.U. 1991 nr 7 poz. 24) powinny być traktowane jak orzeczenia o niepełnosprawności, z tym że stopień ich niepełnosprawności jest uzależniony od posiadania prawa do zasiłku pielęgnacyjnego, który przyznawany był do dnia 1 marca 1995 roku na podstawie rozporządzenia Ministra Pracy, Płac i Spraw Socjalnych z dnia 23 stycznia 1984 r. w sprawie zasiłków rodzinnych i pielęgnacyjnych (Dz.U. 1984 nr 4 poz. 21), a od tej daty na podstawie ustawy z dnia 1 grudnia 1994 r. o zasiłkach rodzinnych i pielęgnacyjnych (Dz.U. 1995 nr 4 poz. 17). Wobec powyższego:

1. osoby, które posiadają orzeczenie o niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym i przysługuje im zasiłek pielęgnacyjny, traktuje się jako zaliczone do znacznego stopnia niepełnosprawności;
2. pozostałe osoby, to jest posiadające wyłącznie orzeczenie o niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym, traktuje się jako zaliczone do lekkiego stopnia niepełnosprawności.

Również w tym przypadku chodzi o orzeczenia wydane przed dniem wejścia w życie ustawy, to jest przed dniem 1 stycznia 1998 roku, które przed tą datą nie utraciły mocy. Orzeczenia wydane po tej dacie, stwierdzające niezdolność do pracy w gospodarstwie rolnym, nie są traktowane jak orzeczenia odpowiednio o znacznym bądź lekkim stopniu niepełnosprawności.

ORZECZENIA RESORTOWE.

Przyjmuje się, że na podstawie art. 62 ustawy także orzeczenia o zaliczeniu do jednej z grup inwalidztwa tzw. resortowych komisji lekarskich (podległych MON lub MSWiA) dotyczących niezdolności do pełnienia służby, wydane przed dniem 1 stycznia 1998 roku, których podstawę wydania stanowiły przepisy ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin (Dz.U. 1994 nr 10 poz. 36), a także ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Urzędu Ochrony Państwa, Straży Granicznej, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (Dz.U. 1994 nr 53 poz.214) przekładają się na następujące stopnie niepełnosprawności:

1. orzeczenie o zaliczeniu do I grupy inwalidztwa traktowane jest na równi z orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności;
2. orzeczenie o zaliczeniu do II grupy inwalidztwa traktowane jest na równi z orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności;
3. orzeczenie o zaliczeniu do III grupy inwalidztwa w związku ze służbą z jednoczesnym orzeczeniem inwalidztwa III grupy z ogólnego stanu zdrowia traktowane jest na równi z lekkim stopniem niepełnosprawności.

Pamiętać przy tym należy, że jeśli pracownik z orzeczeniem o III grupie inwalidzkiej wydanym przed dniem 1 stycznia 1998 r. nie ma jednocześnie wskazania „z ogólnego stanu zdrowia”, nie można tej osoby zaliczyć do osób niepełnosprawnych z lekkim stopniem niepełnosprawności. Co więcej zrównanie orzeczeń o inwalidztwie z orzeczeniami o niepełnosprawności dotyczy orzeczeń wydanych przed dniem 1 stycznia 1998 roku, które przed tą datą nie utraciły ważności. Zatem wydane po dniu 31 grudnia 1997 roku przez komisje resortowe w stosunku do żołnierzy czy funkcjonariuszy orzeczenia o zaliczeniu do grupy inwalidzkiej nie są traktowane na gruncie ustawy jako orzeczenia o stopniu niepełnosprawności.

ORZECZENIA ZUS.

Na równi z orzeczeniami o niepełnosprawności traktowane są również wydawane przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych orzeczenia określające możliwości zatrudnienia osoby niepełnosprawnej, to jest o niezdolności do pracy. I tak orzeczenie lekarza orzecznika Zakładu Ubezpieczeń Społecznych o:

1. całkowitej niezdolności do pracy, ustalone na podstawie art. 12 ust. 2, i niezdolności do samodzielnej egzystencji, ustalone na podstawie art. 13 ust. 5 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych traktowane jest na równi z orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności;
2. niezdolności do samodzielnej egzystencji, ustalone na podstawie art. 13 ust. 5 ustawy wymienionej w pkt 1, jest traktowane na równi z orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności;
3. całkowitej niezdolności do pracy, ustalone na podstawie art. 12 ust. 2 ustawy wymienionej w pkt 1, jest traktowane na równi z orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności;
4. częściowej niezdolności do pracy, ustalone na podstawie art. 12 ust. 3, oraz celowości przekwalifikowania, o którym mowa w art. 119 ust. 2 i 3 ustawy wymienionej w pkt 1, jest traktowane na równi z orzeczeniem o lekkim stopniu niepełnosprawności.

II. USTALANIE NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI I STOPNIA NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI.

NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ.

Osoby, które nie ukończyły 16 roku życia zaliczane są do osób niepełnosprawnych, jeżeli mają naruszoną sprawność fizyczną lub psychiczną o przewidywanym okresie trwania powyżej 12 miesięcy, z powodu wady wrodzonej, długotrwałej choroby lub uszkodzenia organizmu, powodującą konieczność zapewnienia im całkowitej opieki lub pomocy w zaspokajaniu podstawowych potrzeb życiowych w sposób przewyższający wsparcie potrzebne osobie w danym wieku.

Tym samym zanim osoba uzyska orzeczenie o określonym stopniu niepełnosprawności, legitymuje się orzeczeniem o niepełnosprawności, które wydaje się tej osobie przed ukończeniem 16 roku życia.

Oceny niepełnosprawności dokonuje się na podstawie następujących kryteriów:

1. przewidywanego okresu trwania upośledzenia stanu zdrowia z powodu stanów chorobowych, o których mowa poniżej, przekraczającego 12 miesięcy,
2. niezdolności do zaspokajania podstawowych potrzeb życiowych, takich jak: samoobsługa, samodzielne poruszanie się, komunikowanie z otoczeniem, powodującej konieczność zapewnienia stałej opieki lub pomocy, w sposób przewyższający zakres opieki nad zdrowym dzieckiem w danym wieku, albo

3. znacznego zaburzenia funkcjonowania organizmu, wymagającego systematycznych i częstych zabiegów leczniczych i rehabilitacyjnych w domu i poza domem.

Przy ocenie niepełnosprawności dziecka bierze się pod uwagę:

1. rodzaj i przebieg procesu chorobowego oraz jego wpływ na stan czynnościowy organizmu,
2. sprawność fizyczną i psychiczną dziecka oraz stopień jego przystosowania do skutków choroby lub naruszenia sprawności organizmu,
3. możliwość poprawy stanu funkcjonalnego pod wpływem leczenia i rehabilitacji.

Przy orzekaniu o niepełnosprawności dziecka bierze się pod uwagę:

1. zaświadczenie lekarskie zawierające opis stanu zdrowia, wydane przez lekarza, pod którego opieką lekarską znajduje się dziecko, oraz inne posiadane dokumenty mogące mieć wpływ na ustalenie niepełnosprawności;
2. ocenę stanu zdrowia wystawioną przez lekarza - przewodniczącego składu orzekającego, zawierającą opis przebiegu choroby zasadniczej oraz wyniki dotychczasowego leczenia i rehabilitacji, opis badania przedmiotowego, rozpoznanie choroby zasadniczej i chorób współistniejących oraz rokowania odnośnie do przebiegu choroby, a także ograniczenia w funkcjonowaniu występujące w życiu codziennym w porównaniu do dzieci z pełną sprawnością psychiczną i fizyczną właściwą dla wieku dziecka;
3. możliwość poprawy zaburzonej funkcji organizmu poprzez zaopatrzenie w przedmioty ortopedyczne, środki techniczne, środki pomocnicze lub inne działania.

Do stanów chorobowych, które uzasadniają konieczność stałej opieki lub pomocy dziecku, należą:

1. wady wrodzone i schorzenia o różnej etiologii prowadzące do niedowładów, porażenia kończyn lub zmian w narządzie ruchu, upośledzające w znacznym stopniu zdolność chwytnej rąk lub utrudniające samodzielne poruszanie się,
2. wrodzone lub nabyte ciężkie choroby metaboliczne, układu krążenia, oddechowego, moczowego, pokarmowego, układu krzepnięcia i inne znacznie upośledzające sprawność organizmu, wymagające systematycznego leczenia w domu i okresowo leczenia szpitalnego,
3. upośledzenie umysłowe, począwszy od upośledzenia w stopniu umiarkowanym,
4. psychozy i zespoły psychotyczne,
5. całościowe zaburzenia rozwojowe powodujące znaczne zaburzenia interakcji społecznych lub komunikacji werbalnej oraz nasilone stereotypie zachowań, zainteresowań i aktywności,

6. padaczka z częstymi napadami lub wyraźnymi następstwami psychoneurologicznymi,
7. nowotwory złośliwe i choroby rozrostowe układu krwiotwórczego do 5 lat od zakończenia leczenia,
8. wrodzone lub nabyte wady narządu wzroku powodujące znaczne ograniczenie jego sprawności, prowadzące do obniżenia ostrości wzroku w oku lepszym do 5/25 lub 0,2 według Snellena po wyrównaniu wady wzroku szklami korekcyjnymi, lub ograniczenie pola widzenia do przestrzeni zawartej w granicach 30 stopni,
9. głuchoniemota, głuchota lub obustronne upośledzenie słuchu niepoprawiające się w wystarczającym stopniu po zastosowaniu aparatu słuchowego lub implantu ślimakowego.

Niepełnosprawność orzeka się na czas określony, jednak na okres nie dłuższy niż do ukończenia przez dziecko 16 roku życia.

STOPNIE NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI.

Ustawą ustalono trzy stopnie niepełnosprawności:

1. **lekki**, do którego zalicza się osobę o naruszonej sprawności organizmu, powodującej w sposób istotny obniżenie zdolności do wykonywania pracy, w porównaniu do zdolności, jaką wykazuje osoba o podobnych kwalifikacjach zawodowych z pełną sprawnością psychiczną i fizyczną, lub mająca ograniczenia w pełnieniu ról społecznych dające się kompensować przy pomocy wyposażenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze lub środki techniczne.;
2. **umiarkowany**, do którego zalicza się osobę z naruszoną sprawnością organizmu, niezdolną do pracy albo zdolną do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej lub wymagającą czasowej albo częściowej pomocy innych osób w celu pełnienia ról społecznych;
3. **znacznym**, do którego zalicza się osobę z naruszoną sprawnością organizmu, niezdolną do pracy albo zdolną do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej i wymagającą, w celu pełnienia ról społecznych, stałej lub długotrwałej opieki i pomocy innych osób w związku z **niezdolnością do samodzielnej egzystencji**, która z kolei oznacza naruszenie sprawności organizmu w stopniu uniemożliwiającym zaspokajanie bez pomocy innych osób podstawowych potrzeb życiowych, za które uważa się przede wszystkim samoobsługę, poruszanie się i komunikację.

Standardy w zakresie kwalifikowania do lekkiego stopnia niepełnosprawności określają kryteria naruszonej sprawności organizmu powodujące:

1. istotne obniżenie zdolności do wykonywania pracy, co oznacza naruszoną sprawność organizmu powodującą ograniczenia w wykonywaniu pracy zarobkowej znacznie obniżające wydajność pracy na danym stanowisku w porównaniu do wydajności, jaką wykazują osoby o podobnych kwalifikacjach zawodowych z pełną sprawnością psychiczną i fizyczną;
2. ograniczenia w pełnieniu ról społecznych, co oznacza trudności doświadczane przez osobę zainteresowaną w relacjach z otoczeniem i środowiskiem według przyjętych norm społecznych, jako skutek naruszonej sprawności organizmu.

Możliwość kompensacji ograniczeń oznacza wyrównywanie dysfunkcji organizmu spowodowanej utratą lub chorobą narządu odpowiednio przez przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze lub środki techniczne.

Standardy w zakresie kwalifikowania do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności zawierają kryteria określające naruszenie sprawności organizmu powodujące:

1. czasową pomoc w pełnieniu ról społecznych, co oznacza konieczność udzielenia pomocy, o której mowa w pkt. 3 poniżej, w okresach wynikających ze stanu zdrowia;
2. częściową pomoc w pełnieniu ról społecznych, co oznacza wystąpienie co najmniej jednej okoliczności, o których mowa w pkt. 3 poniżej.

Standardy w zakresie kwalifikowania do znacznego stopnia niepełnosprawności zawierają kryteria określające skutki naruszenia sprawności organizmu powodujące:

1. niezdolność do pracy - co oznacza całkowitą niezdolność do wykonywania pracy zarobkowej z powodu fizycznego, psychicznego lub umysłowego naruszenia sprawności organizmu;
2. konieczność sprawowania opieki - co oznacza całkowitą zależność osoby od otoczenia, polegającą na pielęgnacji w zakresie higieny osobistej i karmienia lub w wykonywaniu czynności samoobsługowych, prowadzeniu gospodarstwa domowego oraz ułatwiania kontaktów ze środowiskiem;
3. konieczność udzielania pomocy, w tym również w pełnieniu ról społecznych - co oznacza zależność osoby od otoczenia, polegającą na udzieleniu wsparcia w czynnościach samoobsługowych, w prowadzeniu gospodarstwa domowego, współdziałania w procesie leczenia, rehabilitacji, edukacji oraz w pełnieniu ról społecznych właściwych dla każdego człowieka, zależnych od wieku, płci, czynników społecznych i kulturowych.

Przez długotrwałą opiekę i pomoc w pełnieniu ról społecznych rozumie się konieczność jej sprawowania przez okres powyżej 12 miesięcy w zakresie, o którym mowa w pkt. 2 i 3 powyżej.

Przy kwalifikowaniu do znacznego, umiarkowanego i lekkiego stopnia niepełnosprawności bierze się pod uwagę zakres naruszenia sprawności organizmu spowodowany przez:

1. upośledzenie umysłowe począwszy od upośledzenia w stopniu umiarkowanym;
2. choroby psychiczne, w tym: zaburzenia psychotyczne, zaburzenia nastroju począwszy od zaburzeń o umiarkowanym stopniu nasilenia, utrwalone zaburzenia lękowe o znacznym stopniu nasilenia, zespoły otępienne;
3. zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu, w tym: trwałe uszkodzenie czynności ruchowej jednego lub obu fałdów głosowych; częściowa lub całkowita utrata krtani z różnych przyczyn; zaburzenia mowy spowodowane uszkodzeniem mózgu - wyższych ośrodków mowy; głuchoniemota, głuchota lub obustronne upośledzenie słuchu niepoprawiające się w wystarczającym stopniu po zastosowaniu aparatu słuchowego lub implantu ślimakowego;
4. choroby narządu wzroku, w tym wrodzone lub nabyte wady narządu wzroku powodujące ograniczenie jego sprawności, prowadzące do obniżenia ostrości wzroku w oku lepszym do 0,3 według Snellena po wyrównaniu wady wzroku szklami korekcyjnymi lub ograniczenie pola widzenia do przestrzeni zawartej w granicach 30 stopni;
5. upośledzenia narządu ruchu, w tym: wady wrodzone i rozwojowe narządu ruchu, układowe choroby tkanki łącznej w zależności od okresu choroby i stopnia wydolności czynnościowej, zapalenie stawów z towarzyszącym zapaleniem stawów kręgosłupa w zależności od stopnia wydolności czynnościowej, choroby zwyrodnieniowe stawów w zależności od stopnia uszkodzenia stawu, choroby kości i chrząstek z upośledzeniem wydolności czynnościowej, nowotwory narządu ruchu, zmiany pourazowe w zależności od stopnia uszkodzenia i możliwości kompensacyjnych;
6. epilepsja w postaci nawracających napadów padaczkowych spowodowanych różnymi czynnikami etiologicznymi lub wyraźnymi następstwami psychoneurologicznymi;
7. choroby układu oddechowego i krążenia, w tym: przewlekłe obturacyjne i ograniczające, zakaźne choroby płuc prowadzące do niewydolności oddechowej; nowotwory płuc i opłucnej, prowadzące do niewydolności oddechowej; wrodzone i nabyte wady serca, choroba niedokrwienna serca, kardiomiopatie, zaburzenia rytmu serca z zaburzeniami hemodynamicznymi kwalifikującymi co najmniej do II stopnia niewydolności serca według Klasyfikacji NYHA; nadciśnienie tętnicze z powikłaniami narządowymi; miażdżycę zarostową tętnic kończyn dolnych począwszy od II stopnia niedokrwienia kończyn według Klasyfikacji Fontaine'a; niewydolność żył głębokich z powikłaniami pod postacią zapaleń i długotrwałych owrzodzeń;

8. choroby układu pokarmowego, w tym: choroby przełyku powodujące długotrwałe zaburzenia jego funkcji, stany po resekcji żołądka z różnych przyczyn z licznymi powikłaniami, przewlekłe choroby jelit o różnej etiologii, powikłane zespołem złego wchłaniania, przewlekłe choroby wątroby o różnej etiologii w okresie niewydolności wątroby, przewlekłe zapalenie trzustki wymagające długotrwałej farmakoterapii, nowotwory układu pokarmowego;
9. choroby układu moczowo-płciowego, w tym: zaburzenia czynności dróg moczowych prowadzące do niewydolności nerek, choroby nerek o różnej etiologii prowadzące do ostrej lub przewlekłej mocznicy, wielotorbielowate zwyrodnienie nerek typu dorosłych, nowotwory złośliwe układu moczowego i narządów płciowych;
10. choroby neurologiczne, w tym: naczyniopochodny udar mózgu przemijający, odwracalny, dokonany, prowadzący do okresowych lub trwałych deficytów neurologicznych o różnym stopniu nasilenia; guzy centralnego układu nerwowego w zależności od typu, stopnia złośliwości, lokalizacji i powstałych deficytów neurologicznych; pourazowa cerebrastenia i encefalopatia; choroby zapalne ośrodkowego i obwodowego układu nerwowego prowadzące do trwałych deficytów neurologicznych; choroby układu pozapiramidowego w zależności od stwierdzanych objawów neurologicznych; choroby rdzenia kręgowego; uszkodzenia nerwów czaszkowych i obwodowych o różnej etiologii;
11. inne, w tym: choroby narządów wydzielania wewnętrznego o różnej etiologii, wywołane nadmiernym wydzielaniem lub niedoborem hormonów w zależności od stopnia wyrównania lub obecności powikłań narządowych, pomimo optymalnego leczenia; choroby zakaźne lub zespoły nabytego upośledzenia odporności w zależności od fazy zakażenia; przewlekłe wielonarządowe choroby odzwiercące w II i III okresie choroby zależnie od zmian narządowych; choroby układu krwiotwórczego o różnej etiologii w zależności od patologicznych zmian linii komórkowych szpiku w procesie hemopoezy; znacznego stopnia zeszpecenia powodujące stałe ograniczenia w kontaktach międzyludzkich, jak i pracy zawodowej;
12. całościowe zaburzenia rozwojowe, powstałe przed 16 rokiem życia, z utrwalonymi zaburzeniami interakcji społecznych lub komunikacji werbalnej oraz stereotypiami zachowań, zainteresowań i aktywności o co najmniej umiarkowanym stopniu nasilenia.

Przy orzekaniu o stopniu niepełnosprawności bierze się pod uwagę:

1. zaświadczenie lekarskie zawierające opis stanu zdrowia, rozpoznanie choroby zasadniczej i chorób współistniejących potwierdzone aktualnymi wynikami badań diagnostycznych, wydane przez lekarza, pod którego opieką lekarską znajduje się osoba zainteresowana, oraz inne posiadane dokumenty mogące mieć wpływ na ustalenie stopnia niepełnosprawności;
2. ocenę stanu zdrowia wystawioną przez lekarza - przewodniczącego składu orzekającego, zawierającą opis przebiegu choroby zasadniczej oraz wyniki

dotychczasowego leczenia i rehabilitacji, opis badania przedmiotowego, rozpoznanie choroby zasadniczej i chorób współistniejących oraz rokowania odnośnie do przebiegu choroby;

3. wiek, płeć, wykształcenie, zawód i posiadane kwalifikacje;
4. możliwość całkowitego lub częściowego przywrócenia zdolności do wykonywania dotychczasowego lub innego zatrudnienia - poprzez leczenie, rehabilitację lub przekwalifikowanie zawodowe;
5. ograniczenia występujące w samodzielnej egzystencji i uczestnictwie w życiu społecznym;
6. możliwość poprawy funkcjonowania osoby zainteresowanej w samodzielnej egzystencji oraz w pełnieniu ról społecznych - poprzez leczenie, rehabilitację, zaopatrzenie w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze, środki techniczne, usługi opiekuńcze lub inne działania.

Stopień niepełnosprawności orzeka się na czas określony lub na stałe.

III. POSTĘPOWANIE W SPAWIE WYDANIA ORZECZENIA.

WYSTĄPIENIE Z WNIOSKIEM.

Aby uzyskać orzeczenie o niepełnosprawności, stopniu niepełnosprawności należy złożyć stosowny wniosek do odpowiedniego organu administracji publicznej. Do orzekania o niepełnosprawności (osób, które nie ukończyły 16 roku życia), stopniu niepełnosprawności (osób, które ukończyły 16 rok życia) powołane są zespoły orzekające o niepełnosprawności:

1. **powiatowe/miejskie zespoły do spraw orzekania o niepełnosprawności** - jako pierwsza instancja;
2. **wojewódzkie zespoły do spraw orzekania o niepełnosprawności** - jako druga instancja;

- właściwe miejscowo według **miejsca stałego pobytu** w rozumieniu przepisów o ewidencji ludności (pobytem stałym jest zamieszkanie w określonej miejscowości pod oznaczonym adresem z zamiarem stałego przebywania), zaś w przypadku osób: bezdomnych, przebywających poza miejscem stałego pobytu ponad dwa miesiące ze względów zdrowotnych lub rodzinnych, przebywających w zakładach karnych i poprawczych, przebywających w domach pomocy społecznej i ośrodkach wsparcia w rozumieniu przepisów o pomocy społecznej, według **miejsca pobytu**.

Wystąpić z wnioskiem może:

1. **osoba zainteresowana**, to jest osoba, w stosunku do której ma zostać wydane orzeczenie – **samodzielnie**, a w przypadku gdy nie ma pełnej zdolności do

czynności prawnych ze względu na wiek (nieukończone 18 lat), ubezwłasnowolnienie częściowe albo całkowite taki wniosek może złożyć **za nią przedstawiciel ustawowy, to jest rodzic czy ustanowiony orzeczeniem sądu opiekun albo kurator**, przy czym kurator osoby niepełnosprawnej ustanowiony na podstawie art. 183 § 1 ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz.U. 1964 nr 9 poz. 59 z późn. zm.) nie jest jej przedstawicielem ustawowym, ponieważ zachowuje ona pełną zdolność do czynności prawnych i może z własnej woli podejmować czynności, jakie uzna za właściwe (tak postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 24 maja 1995 r., sygn. akt: III CRN 22/95);

2. **ośrodek pomocy społecznej** za zgodą osoby zainteresowanej lub jej przedstawiciela ustawowego.

Do wniosku o wydanie orzeczenia (dostępnego w siedzibie lub na stronie internetowej zespołu) należy dołączyć dokumentację medyczną, w tym zaświadczenie lekarskie zawierające:

1. opis stanu zdrowia, wydane przez lekarza, pod którego opieką lekarską znajduje się dziecko (w przypadku orzekania o niepełnosprawności);
2. opis stanu zdrowia, rozpoznanie choroby zasadniczej i chorób współistniejących potwierdzone aktualnymi wynikami badań diagnostycznych, wydane przez lekarza, pod którego opieką lekarską znajduje się osoba zainteresowana (w przypadku orzekania o stopniu niepełnosprawności);

- **wydane nie wcześniej niż na 30 dni przed dniem złożenia wniosku** oraz inne dokumenty mogące mieć wpływ na ustalenie niepełnosprawności lub stopnia niepełnosprawności.

Jeżeli przedłożona wraz z wnioskiem dokumentacja jest niewystarczająca do wydania orzeczenia o niepełnosprawności, stopniu niepełnosprawności, przewodniczący powiatowego zespołu zawiadamia na piśmie osobę zainteresowaną lub przedstawiciela ustawowego dziecka o konieczności jej uzupełnienia oraz wyznacza termin złożenia brakującej dokumentacji z pouczeniem, że nieuzupełnienie jej w określonym terminie spowoduje pozostawienie wniosku bez rozpoznania.

ROZPATRZENIE WNIOSKU.

Wniosek o wydanie orzeczenia rozpatruje co najmniej dwuosobowy skład orzekający. Nie później niż 7 dni przed dniem jego rozpatrzenia doręcza się zawiadomienie o terminie rozpatrzenia wniosku: osobie zainteresowanej lub jej przedstawicielowi ustawowemu (w przypadku orzekania o stopniu niepełnosprawności), przedstawicielowi ustawowemu dziecka (w przypadku orzekania o

niepełnosprawności). Zawiadomienie może być dokonane - w uzasadnionych przypadkach - również telefonicznie albo za pomocą poczty elektronicznej, przy czym powoduje skutki prawne, gdy nie ma wątpliwości, że dotarło ono do osoby zainteresowanej lub przedstawiciela ustawowego dziecka we właściwej treści i w odpowiednim terminie.

Niestawienie się w wyznaczonym terminie na posiedzeniu o wydanie orzeczenia powoduje pozostawienie sprawy bez rozpoznania. Jeśli niestawienie się zostało usprawiedliwione ważnymi przyczynami lub zdarzeniami losowymi w terminie 14 dni od dnia posiedzenia, przewodniczący powiatowego zespołu wyznacza nowy termin rozpatrzenia sprawy. O powtórny termin zawiadamia się za zwrotnym poświadczeniem odbioru. Trzykrotne niestawienie się z ww. powodów skutkuje pozostawieniem sprawy bez rozpoznania.

W celu wydania orzeczenia lekarz - przewodniczący składu orzekającego sporządza, na podstawie badania, **ocenę stanu zdrowia** dziecka lub osoby zainteresowanej. Jeżeli osoba zainteresowana lub dziecko nie mogą uczestniczyć w posiedzeniu składu orzekającego z powodu **długotrwałej i nierokującej poprawy choroby, uniemożliwiającej osobiste stawiennictwo, potwierdzonej zaświadczeniem lekarskim**, badanie przeprowadza się w miejscu pobytu tej osoby lub dziecka. W przypadku gdy lekarz - przewodniczący składu orzekającego uzna posiadaną dokumentację medyczną za wystarczającą do wydania oceny stanu zdrowia, a osoba zainteresowana lub dziecko nie mogą uczestniczyć w posiedzeniu składu z powodu wskazanego powyżej i potwierdzonego zaświadczeniem lekarskim, ocena może być wydana bez badania. **Również w przypadkach określonych powyżej skład orzekający może rozpoznać sprawę i wydać orzeczenie bez uczestnictwa w posiedzeniu składu orzekającego osoby zainteresowanej lub dziecka i jego przedstawiciela ustawowego.**

Ponadto osoba ubiegająca się o wydanie orzeczenia może być skierowana na specjalistyczne badania, w tym psychologiczne, które przeprowadza się w wojewódzkim zespole na podstawie skierowań wystawionych odpowiednio przez lekarzy lub psychologów członków zespołów orzekających o niepełnosprawności. Wyniki badań są przesyłane do zespołu, którego lekarz lub psycholog wystawił skierowanie, w terminie 3 dni roboczych od daty ich sporządzenia. Na wniosek osoby badanej lub jej przedstawiciela ustawowego wydawana jest kopia wyników badań.

W orzeczeniu powiatowego zespołu ustala się niepełnosprawność albo stopień niepełnosprawności, nie więcej niż trzy symbole przyczyn niepełnosprawności (takich schorzeń które w porównywalnym stopniu wpływają na zaburzenie funkcji organizmu) oraz wskazania dotyczące w szczególności:

1. odpowiedniego zatrudnienia uwzględniającego psychofizyczne możliwości danej osoby;
2. szkolenia, w tym specjalistycznego;

3. zatrudnienia w zakładzie aktywności zawodowej;
4. uczestnictwa w terapii zajęciowej;
5. konieczności zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze oraz pomoce techniczne, ułatwiające funkcjonowanie danej osoby;
6. korzystania z systemu środowiskowego wsparcia w samodzielnej egzystencji, przez co rozumie się korzystanie z usług socjalnych, opiekuńczych, terapeutycznych i rehabilitacyjnych świadczonych przez sieć instytucji pomocy społecznej, organizacje pozarządowe oraz inne placówki;
7. konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji;
8. konieczności stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji;
9. spełniania przez osobę niepełnosprawną przesłanek określonych w art. 8 ust. 3a pkt 1 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. - Prawo o ruchu drogowym (Dz. U. z 2020 r. poz. 110, z późn. zm.), przy czym w przypadku osób niepełnosprawnych zaliczonych do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności spełnienie tych przesłanek może zostać stwierdzone jedynie w przypadku ustalenia przyczyny niepełnosprawności oznaczonej symbolem 04-O (choroby narządu wzroku), 05-R (upośledzenie narządu ruchu), 10-N (choroba neurologiczna) lub 07-S (choroby układu oddechowego i krążenia).

Symbol przyczyny niepełnosprawności oznaczany jest następująco: 01-U - upośledzenie umysłowe; 02-P - choroby psychiczne; 03-L - zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu; 04-O - choroby narządu wzroku; 05-R - upośledzenie narządu ruchu; 06-E - epilepsja; 07-S - choroby układu oddechowego i krążenia; 08-T - choroby układu pokarmowego; 09-M - choroby układu moczowo-płciowego; 10-N - choroby neurologiczne; 11-I - inne, w tym schorzenia: endokrynologiczne, metaboliczne, zaburzenia enzymatyczne, choroby zakaźne i odzwierzęce, zeszpecenia, choroby układu krwiotwórczego; 12-C - całościowe zaburzenia rozwojowe.

Ponadto ustalana jest data lub okres powstania niepełnosprawności dziecka na podstawie przebiegu schorzenia, dokumentacji medycznej oraz zaświadczenia lekarskiego o stanie zdrowia dziecka wydanego na podstawie odrębnych przepisów. Jeżeli z przedłożonej dokumentacji oraz przebiegu schorzenia nie da się ustalić okresu lub daty powstania niepełnosprawności dziecka, za datę tę przyjmuje się datę złożenia wniosku do powiatowego zespołu.

Data lub okres powstania niepełnosprawności osoby zainteresowanej ustalany jest na podstawie przebiegu schorzenia, dokumentacji medycznej lub orzeczeń o inwalidztwie, niezdolności do pracy, wydanych przez organy na podstawie przepisów odrębnych. Jeżeli z przedłożonej dokumentacji, przebiegu schorzenia, orzeczeń o inwalidztwie lub niezdolności do pracy osoby zainteresowanej nie da się ustalić daty lub okresu powstania niepełnosprawności, wpisuje się wyrazy "nie da się ustalić".

Datę lub okres powstania stopnia niepełnosprawności osoby zainteresowanej ustala się na podstawie przebiegu schorzenia i dokumentacji medycznej. Jeżeli z przedłożonej dokumentacji medycznej i przebiegu schorzenia osoby zainteresowanej nie da się ustalić daty lub okresu powstania stopnia niepełnosprawności, za datę tę przyjmuje się datę złożenia wniosku do powiatowego zespołu.

Osoba niepełnosprawna posiadająca orzeczenie o niepełnosprawności lub stopniu niepełnosprawności wydane na czas określony może wystąpić z wnioskiem na zasadach opisanych powyżej o wydanie orzeczenia o ponowne ustalenie niepełnosprawności lub stopnia niepełnosprawności, nie wcześniej niż 30 dni przed upływem ważności posiadanego orzeczenia. W przypadku zmiany stanu zdrowia osoba niepełnosprawna posiadająca orzeczenie o niepełnosprawności lub o stopniu niepełnosprawności może wystąpić z wnioskiem o wydanie orzeczenia o ponowne wydanie orzeczenia uwzględniającego zmianę stanu zdrowia. **W przypadku gdy załączona dokumentacja medyczna oraz badanie osoby przez lekarza - przewodniczącego składu orzekającego, nie wskazują na zmianę jej stanu zdrowia, skład orzekający wydaje orzeczenie o odmowie wydania orzeczenia o niepełnosprawności lub stopniu niepełnosprawności.**

Przewodniczący składu orzekającego ogłasza na posiedzeniu treść orzeczenia o niepełnosprawności lub stopniu niepełnosprawności, podpisanego przez wszystkich członków składu.

Orzeczenie **doręczane jest na piśmie nie później niż w terminie 14 dni od dnia posiedzenia w sprawie wydania orzeczenia.**

Orzeczenie stanie się prawomocne, w przypadku niewniesienia odwołania lub zrzeczenia się prawa do jego wniesienia.

ODWOŁANIE.

Osoba zainteresowana lub przedstawiciel ustawowy, **w terminie 14 dni od dnia doręczenia orzeczenia** o niepełnosprawności lub stopniu niepełnosprawności, może wnieść **odwołanie do wojewódzkiego zespołu, za pośrednictwem powiatowego zespołu, który wydał orzeczenie.** Powiatowy zespół, który wydał orzeczenie, obowiązany jest przesłać odwołanie wraz z aktami sprawy do wojewódzkiego zespołu, w terminie 7 dni od dnia otrzymania odwołania. Jeżeli powiatowy zespół uzna, że odwołanie zasługuje w całości na uwzględnienie, wydaje orzeczenie, w którym uchyla lub zmienia zaskarżone orzeczenie.

W postępowaniu odwoławczym przed wojewódzkim zespołem, w sprawach o ustalenie niepełnosprawności lub stopnia niepełnosprawności, stosowany jest odpowiednio tryb postępowania jak przed powiatowym zespołem.

Od orzeczenia wojewódzkiego zespołu przysługuje **odwołanie do sądu pracy i ubezpieczeń społecznych, to jest Sądu Rejonowego Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych** właściwego miejscowo dla miejsca zamieszkania osoby odwołującej się. Odwołanie **wnosi się na piśmie do zespołu, który wydał to orzeczenie, lub do protokołu sporządzonego przez ten zespół, w terminie miesiąca od dnia doręczenia orzeczenia.** Wojewódzki zespół przekazuje niezwłocznie odwołanie wraz z aktami sprawy do sądu. Jeżeli zespół uzna odwołanie w całości za słuszne może zmienić lub uchylić zaskarżone orzeczenie.

Osoba odwołująca się od orzeczenia może również wnieść odwołanie do protokołu w sądzie właściwym do rozpoznania sprawy albo w sądzie właściwym dla swojego miejsca zamieszkania. Sąd, do którego wniesiono odwołanie, niezwłocznie przekazuje protokół zespołowi, który wydał zaskarżone orzeczenie, chyba że sąd ten jest właściwy do jego rozpoznania. W takim przypadku przewodniczący niezwłocznie zażąda akt sprawy i nada bieg odwołaniu, przesyłając odpis protokołu zespołowi, który wydał zaskarżone orzeczenie.

Odwołanie powinno zawierać oznaczenie zaskarżonego orzeczenia, zwięzłe przytoczenie zarzutów oraz wniosków i ich uzasadnienie oraz podpis osoby odwołującej się od orzeczenia wojewódzkiego zespołu, albo przedstawiciela ustawowego lub pełnomocnika osoby odwołującej się.

W sprawie, w której wniesiono odwołanie od orzeczenia wojewódzkiego zespołu, sąd **nie orzeka co do istoty sprawy na podstawie nowych okoliczności dotyczących niepełnosprawności, które powstały po dniu wniesienia odwołania od tego orzeczenia.** W tym przypadku sąd **uchyla orzeczenie, przekazuje sprawę do rozpoznania wojewódzkiemu zespołowi i umarza postępowanie.**

Strona wnosząca odwołanie do sądu pracy i ubezpieczeń społecznych zwolniona jest z mocy ustawy w całości od obowiązku uiszczania kosztów sądowych.